

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

veilige dijken • droge voeten • schoon water

MER-BEOORDELINGSBESLUIT

In verband met het onttrekken van grondwater en lozen van bronneringswater voor de renovatie van de lage walmuren in RAK 3 oost en RAK 5 oost in Utrecht

Datum

30 augustus 2018

Zaaknummer

30566

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1	BESLUIT	3
HOOFDSTUK 2	AANLEIDING	4
2.1	Inleiding.....	4
2.2	M.e.r. beoordelingsplicht.....	4
HOOFDSTUK 3	MILIEUEFFECTBEOORDELING	5
3.1	Kenmerken van de activiteit.....	5
3.2	Plaats van de activiteit	6
3.3	Kenmerken van het effect van de activiteit	8
HOOFDSTUK 4	PROCEDURE	10
4.1	Gegevens aanvraag.....	10
4.2	Gevolgde procedure voor het MER beoordelingsbesluit	10

HOOFDSTUK 1 BESLUIT

Dijkgraaf en hoogheemraden besluiten, op grond van de bepalingen van de Waterwet, Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage,

- gelezen de m.e.r.-aanmeldingsnotitie “Aanmeldingsnotitie m.e.r.-beoordeling grondwateronttrekking Utrecht- Oudegracht RAK 3 oost en 5 oost”, van 25 juli 2018, vanwege een grondwateronttrekking voor de renovatie van de lage walmuren,
- gezien de bij dit besluit behorende overwegingen,

dat het niet noodzakelijk is om voor de grondwateronttrekking een milieueffectrapport (MER) op te stellen.

Dijkgraaf en hoogheemraden,
namens hen,

J.L.H. Gelissen
coördinator vergunningverlening

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING

2.1 Inleiding

Van de stadsbinnengrachten in Utrecht worden de lage walmuren gerenoveerd. Dit m.e.r.-beoordelingsbesluit heeft betrekking op de lage walmuren in rak 3 (oostzijde) en rak 5 (oostzijde) aan de Oudegracht. Rak 3 heeft een lengte van 98 m en rak 5 heeft een lengte van 75 m. Het fundament in rak 3 wordt vervangen door buispalen en in rak 5 wordt het fundament vervangen door een damwand.

De riolering is aangelegd op de bodem van de Oudegracht. Bij het vernieuwen van de fundering wordt dit riool met behulp van een rioolkoffer duurzaam met het fundament verbonden. De werkzaamheden aan de rioolkoffer en de muur dienen voor een deel in den droge te worden uitgevoerd.

Het water in de Oudegracht staat in directe verbinding met het grondwater. Een tijdelijke verlaging van de waterstand in de Oudegracht heeft tot gevolg dat de freatische grondwaterstand in de deklaag en de stijghoogte in het eerste watervoerende pakket worden verlaagd.

Het onttrekken van grondwater kan nadelige gevolgen hebben voor de omgeving.

In de aanmeldingsnotitie is een beschouwing gegevens van de mogelijke milieueffecten van de grondwateronttrekking. Voor de grondwateronttrekking dient een watervergunning te worden aangevraagd op grond van de Keur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2009.

2.2 M.e.r. beoordelingsplicht

Ingevolge artikel 7.2 van de Wet milieubeheer en onderdeel D15.2 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage, geldt voor een activiteit waarbij grondwater wordt onttrokken, een m.e.r.-beoordelingsplicht, als daarvoor meer dan 1,5 miljoen m³, doch minder dan 10 miljoen m³, grondwater per jaar wordt onttrokken. Beneden deze drempel dient te worden voldaan aan een vormvrije m.e.r.-beoordeling.

In verband met de implementatie van de herziening van de m.e.r.-richtlijn en uitvoering van het verdrag van Espoo en het herstel van implementatiegebreken, is per 7 juli 2017 aan de vormvrije m.e.r.-beoordeling een procedure verbonden. Daarvoor werd de beoordeling integraal meegenomen in de besluitvorming van de watervergunning.

Vanaf 7 juli 2017 dient voor een vormvrije m.e.r.-beoordeling dezelfde procedure te worden gevolgd als voor een activiteit boven de drempelwaarde. Vanaf 7 juli 2017 zijn de artikelen 7.16 tot en met 7.20a Wet milieubeheer van toepassing op alle in het Besluit m.e.r. genoemde activiteiten van de D-lijst, ongeacht de drempelwaarde. Het maakt daarvoor niet uit of het een activiteit onder of boven de D-drempelwaarde betreft. Dit volgt uit de implementatie van artikel 2, vijfde lid, onder a en b, van Richtlijn 2014/52/EU.

In het kader van het Besluit milieueffectrapportage dient voor elke grondwateronttrekking met een omvang boven de meldingsgrens een m.e.r.-aanmeldingsnotitie te worden ingediend en dient het waterschap te beslissen of vanwege mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld.

HOOFDSTUK 3 MILIEUEFFECTBEOORDELING

De mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu zijn conform artikel 7.17, lid 3, van de Wet milieubeheer en conform de in bijlage III van richtlijn 85/337/EEG 'Betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten' aangegeven criteria/omstandigheden beoordeeld.

3.1 Kenmerken van de activiteit

De grondwateronttrekking voor het project is beoordeeld ten aanzien van de volgende aspecten:

- de omvang van het project
- de cumulatie met andere projecten
- het gebruik van natuurlijke hulpbronnen
- de productie van afvalstoffen
- verontreiniging en hinder
- risico van ongevallen, gelet op de gebruikte stoffen of technologieën.

Omvang (van de bemaling) van het project

Om de geplande werkzaamheden in den droge te kunnen uitvoeren dient een gedeelte van de Oudegracht te worden afgedamd en het waterpeil met 1,6 m te worden verlaagd (tot NAP-1,0 m). De peilverlaging in de bouwput heeft tot gevolg dat de grondwaterstand in de deklaag en de stijghoogte in het eerste watervoerende pakket worden verlaagd.

Het grootste debiet (300 m³/uur) wordt behaald in fase 1, bij het leegpompen van de bouwput. Dit zal voornamelijk bestaan uit oppervlaktewater. Na het afdichten van de grootste lekken in de bouwput daalt het debiet in rak 3 naar gemiddeld 90 m³/uur en in rak 5 naar 110 m³/uur. De peilverlaging in de bouwput wordt beperkt zodra de werkzaamheden dit toelaten.

In totaal wordt maximaal 230.000 m³ (grond)water onttrokken en geloosd op de Oudegracht.

Voor de uitvoering van de bemaling zijn de volgende scenario's beschouwd:

- scenario 1, uitvoeren van de werkzaamheden in een open ontgraving waarbij de watergang over een bepaalde afstand geheel wordt drooggezet. Gezien de omvang van de bemaling die daarvoor nodig is, de effecten naar de omgeving die daarvan het gevolg zijn en de algehele stremming van de watergang, wordt dit scenario als niet wenselijk geacht;
- scenario 2, het parallel aan de walmuur afdammen van een deel van de watergang met een tijdelijke hulpdamwand over de gehele lengte van het rak, met aan de walzijde een open ontgraving en waar mogelijk aangevuld met een tijdelijke ondiepe grondkering. De bemaling wordt zo ondiep mogelijk uitgevoerd, met open bemaling in de bouwput en horizontale drains aan de oeverkant. De bemaling wordt gefaseerd uitgevoerd, aangepast aan de benodigde drooglegging voor de desbetreffende werkzaamheden. Het water wordt geloosd op de Oudegracht.
De bemaling in de bouwput stopt tijdens het aanbrengen en uitharden van onderwaterbeton voor het maken van de rioolkoffer waarna de hulpdamwand wordt weggesneden;
- scenario 3, als scenario 2, maar waarbij de bouwput wordt opgesplitst in kleinere segmenten. Door de kleinere bouwputten worden de werkzaamheden steeds over korte afstanden uitgevoerd. De effecten naar de omgeving zijn daardoor geringer;
- scenario 4, als de vorige twee scenario's, maar dan gecombineerd met retourbemaling. Door toepassing van retourbemaling kan het effect van de grondwateronttrekking op de omgeving worden beperkt. Het onttrokken water bestaat voornamelijk uit oppervlaktewater en freatisch grondwater uit de deklaag. Gezien het geringe

opnamevermogen van de deklaag dient het water te worden geloosd in het eerste watervoerende pakket. Strikt genomen kan daarom geen sprake zijn van retourbemaling. Voor toepassing van een bodemlozing in het eerste watervoerende pakket is voldoende ruimte nodig, die maar zeer beperkt aanwezig is. Gezien deze omstandigheden, de hoge kosten voor retourbemaling/bodemlozing in het eerste watervoerende pakket en het geringe waterbezwaar, wordt retourbemaling/bodemlozing niet als doelmatig beschouwd.

Scenario 2 en scenario 3 hebben de voorkeur boven de andere scenario's. Scenario 2 heeft als voordeel dat er veel sneller gewerkt kan worden, het werk veel goedkoper kan worden uitgevoerd en minder overlast oplevert voor de omgeving. Omdat uit ervaring bij eerder uitgevoerde herstelwerkzaamheden aan de walmuren gebleken is dat de effecten naar de omgeving van de bemaling gering zijn, wordt de voorkeur gegeven aan scenario 2. Dit scenario zal verder uitgewerkt worden in de vergunningaanvraag.

Cumulatie met andere (bemalingen van) projecten

Binnen het invloedsgebied van de bemalingen voor het project bevinden zich geen andere bemalingen waarmee rekening dient te worden gehouden.

Gebruik van natuurlijke hulpbronnen

De zoetwatervoorraad vormt een belangrijke natuurlijke hulpbron. De initiatiefnemer onttrekt zo min mogelijk grondwater om de gewenste drooglegging te bereiken en brengt dit volgens de voorkeursvolgorde weer terug in het milieu. De voorkeursvolgorde is: lozen in de bodem, lozen op oppervlaktewater, lozen in hemelwaterriool en als laatste lozen op een vuilwaterriool. Het bemalingswater bestaat voornamelijk uit oppervlaktewater en freatisch grondwater. Lozen in de bodem is niet doelmatig gebleken. Het water wordt derhalve geloosd op oppervlaktewater.

Productie van afvalstoffen

Het ijzergehalte van het grondwater kan plaatselijk sterk variëren. Bij een ijzergehalte van meer dan 5 mg/l kan gemakkelijk verkleuring van het oppervlaktewater ontstaan en dient het grondwater te worden behandeld voordat dit wordt geloosd. Bij ontijzing van het te lozen grondwater ontstaat zuiveringsslib dat als afvalstof naar een verwerker wordt afgevoerd.

Verontreiniging en hinder

De bemalingen worden uitgevoerd met pompen die via dieselaggregaten worden aangedreven. Verder wordt voor het project grond en materiaal aan- en afgevoerd. Dit kan hinder met zich meebrengen voor de omgeving in de vorm van geluid, geur, lucht, trillingen en transport. Deze aspecten vallen verder buiten het kader van de te verlenen watervergunning.

Risico van ongevallen, gelet op de gebruikte stoffen of technologieën

Het aspect externe veiligheid (Brzo, Bevi, Revi) is voor deze activiteit niet relevant.

3.2 Plaats van de activiteit

Bij de beoordeling van de kwetsbaarheid van het milieu in het gebied waarop de bemaling van invloed kan zijn, is in overweging genomen:

- het bestaande grondgebruik,
- de relatieve rijkdom aan en de kwaliteit en het regeneratievermogen van de natuurlijke hulpbronnen van het gebied,
- het opnamevermogen van het natuurlijke milieu.

Bestaand grondgebruik

Bebouwing

Als gevolg van de grondwateronttrekking kan zetting van de bodem ontstaan. Ongelijkmatige zakking van funderingselementen van gebouwen kan daarbij leiden tot schade. De bodemopbouw en funderingswijze van gebouwen zijn hiervoor bepalend.

De projectlocatie bevindt zich midden in de historische stadskern van Utrecht. De grachtenpanden zijn op staal en op houten palen gefundeerd. De meeste gebouwen beschikken over een werfkelder. De afstand tot de werfkelders bedraagt gemiddeld 4 m; de afstand tot de panden bedraagt 12 m.

Risico op zetting voor de werfkelders en gebouwen is aanwezig. De werkelijke zakking zal in de aanvraag verder worden uitgewerkt evenals de monitoring daarvan.

Infrastructuur

Bij de renovatie van de walmuren wordt de openbare riolering tot aan de huisaansluitingen vernieuwd zodat geen schade aan de riolering kan ontstaan.

De Oudegracht heeft als vaarwater een belangrijke transportfunctie. Bij de uitvoering dient hiermee rekening te worden gehouden. Het vaarverkeer zal tijdens de uitvoering niet worden gestremd.

Bodemenergie opslagsystemen

Binnen het invloedsgebied van de bemalingen voor het project bevinden zich geen bodemenergie opslagsystemen waarmee rekening dient te worden gehouden.

Landbouw

Binnen het invloedsgebied van de bemaling bevinden zich geen landbouwgronden.

Grondwaterbeschermingsgebied

De bouwput van de projectlocatie bevindt zich niet binnen een boringsvrije zone, grondwaterbeschermingsgebied of drinkwaterwingsgebied.

Rijkdom, kwaliteit en regeneratievermogen natuurlijke hulpbronnen

Zoetwatervoorraad

De zoetwatervoorraad is een belangrijke natuurlijke hulpbron waar zorgvuldig mee wordt omgesprongen. De initiatiefnemer onttrekt zo min mogelijk grondwater om er voor te zorgen dat de zoetwatervoorraad nagenoeg niet wordt aangesproken. In de aanvraag dient aandacht te worden besteed aan het gefaseerd uitvoeren van de bemaling met afhankelijk van het bouwproces steeds een zo beperkt mogelijke verlaging en het tot een minimum beperken van de bemalingsduur.

Opnamevermogen van het natuurlijke milieu

Natuurwaarden

Binnen het invloedsgebied van de bemaling voor het de project bevinden zich geen Wetlands, kustgebieden, berg- en bosgebieden, reservaten, gebieden die zijn aangewezen op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn, of gebieden waarin vastgestelde normen inzake milieukwaliteit reeds worden overschreden.

Bodemverontreiniging

Binnen het invloedsgebied van de bemaling is op 90 m afstand van de Oudegracht 84 een bodemverontreiniging aanwezig met vinylchloride; op een afstand van 85 m is aan de Ganzenmarkt 12 een bodemverontreiniging aanwezig met dichlooretheen. De verontreinigingen worden naar schatting minder dan 2 m verplaatst. De monitoring van de verplaatsing zal in de aanvraag verder worden uitgewerkt.

Archeologische en cultuurhistorische waarden

De archeologische organische resten bevinden zich beneden de freatische grondwaterstand. Door de bemaling kunnen overblijfselen droog komen te liggen en verweren onder invloed van de inwerking van zuurstof.

De archeologische dienst van de gemeente Utrecht heeft het gebied onderzocht. De bodem blijkt in het verleden al geheel te zijn geroerd waardoor de kans op het aantreffen van waardevolle vondsten zeer gering is.

3.3 Kenmerken van het effect van de activiteit

De effecten van de bemaling van de scenario's worden in samenhang met de criteria van paragraaf 3.1 en 3.2 beschouwd, ten aanzien van:

- het bereik van het effect (geografische zone en grootte van de getroffen bevolking),
- het grensoverschrijdende karakter van het effect,
- de orde van grootte en de complexiteit van het effect,
- de waarschijnlijkheid van het effect,
- de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect.

Bij uitvoeren van de werkzaamheden in een open ontgraving waarbij de watergang over een bepaalde afstand geheel wordt drooggezet (scenario 1) is sprake van tijdelijk verlies van de transportfunctie. Bovendien zijn de nadelige effecten van de bemaling voor de omgeving aanzienlijk. Dit scenario wordt daarom niet als wenselijk beschouwd.

Bij Scenario 2, waarbij damwanden worden geplaatst en de bemaling over de gehele lengte van het rak wordt uitgevoerd, is het invloedsgebied van de bemaling ovaal van vorm met een afstand haaks op de watergang van minder dan 200 m. Bij scenario 3 waarin het rak in een aantal secties wordt onderverdeeld, is het invloedsgebied cirkelvormig, heeft dezelfde diameter, maar verplaatst zich. De totale duur van de bemaling neemt echter toe doordat de voortgang van de werkzaamheden door de kleine secties sterk gehinderd wordt. Het verschil in effect tussen beide scenario's is daardoor minder groot, terwijl de kosten van scenario 3 veel hoger zijn.

Uit het oogpunt van de voorkeursvolgorde van lozen van het onttrokken grondwater wordt retourbemaling altijd bij de beoordeling meegewogen. Retourbemaling kan ook nadelige effecten van de grondwateronttrekking in de omgeving beperken.

Toch wordt retourbemaling niet altijd toegepast omdat dit kostbaar is en het bijzondere eisen stelt aan het onttrekkingssysteem en de retourvelden.

Voor de grondwateronttrekking van het project komt retourbemaling niet in aanmerking omdat de onttrekking ondiep plaatsvindt, het waterbezwaar gering is en de effecten van de bemaling beperkt zijn. Het toepassen van retourbemaling wordt daarom niet als doelmatig beschouwd.

Scenario 2 wordt gezien als meest doelmatig uitvoeringsscenario. Met deze uitvoeringswijze is het invloedsgebied van de bemaling klein en zijn de effecten van de bemaling naar de omgeving beperkt. Er is geen sprake van een grensoverschrijdend effect.

Er worden op basis van de aanmeldingsnotitie geen nadelige milieueffecten verwacht voor landbouw- en natuurwaarden, en archeologische waarden, WKO-systemen, infrastructuur en drinkwaterwingebied.

Wel worden nadelige effecten mogelijk geacht ten aanzien van de veelal monumentale bebouwing en verplaatsing van grondwaterverontreiniging. Door goede monitoring en het nemen van maatregelen kunnen nadelige effecten worden voorkomen, dan wel worden beperkt. In de watervergunning zal de nodige aandacht hieraan worden besteed.

Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat bij uitvoering van scenario 2 voor de onttrekking van grondwater geen aanzienlijk nadelige milieugevolgen worden verwacht. Er bestaat daarom geen noodzaak om een milieueffectrapport (MER) op te stellen. De mogelijke nadelige effecten zijn gering en kunnen in de aanvraag en in de vergunning met voorschriften tot een minimum worden beperkt.

HOOFDSTUK 4 PROCEDURE

4.1 Gegevens aanvraag

Het m.e.r.-beoordelingsbesluit is gebaseerd op de aanmeldingsnotitie ontvangen voor het uitvoeren van een m.e.r.-beoordeling. De aanmeldingsnotitie is:

- gedateerd op 25 juli 2018 met kenmerk 170202_R02;
- ingekomen op 26 juli 2018 en ingeboekt onder zaaknummer 30566
- voor het onttrekken en lozen van (grond)water in rak 3 oost en 5 oost aan de Oudegracht in Utrecht.

De aanmeldingsnotitie voldoet aan de vereisten voor een m.e.r. beoordeling als vastgelegd in het Besluit milieueffectrapportage en 7.16 tot en met 7.20a Wet milieubeer.

4.2 Gevolgde procedure voor het MER beoordelingsbesluit

Op grond van artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht wordt dit beoordelingsbesluit beschouwd als een voorbereidingsbesluit (voor de watervergunning) waartegen geen bezwaar of beroep kan worden ingediend, tenzij aangetoond kan worden dat deze beoordeling los van de voor te bereiden watervergunning een belanghebbende rechtstreeks in zijn belangen treft. Indien u belanghebbende bent en los van het voor te bereiden besluit rechtstreeks door het m.e.r.-beoordelingsbesluit wordt getroffen, dan kunt u tegen het m.e.r.-beoordelingsbesluit bezwaar maken. Een bezwaarschrift kan worden ingediend binnen zes weken na de datum van bekendmaking van dit besluit bij het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Postbus 550, 3990 GJ te Houten.

Het indienen van bezwaar schorst de inwerkingtreding van dit besluit niet. De werking van dit besluit kan worden geschorst door het indienen van een verzoek tot voorlopige voorziening. Nadat een bezwaarschrift is ingediend, kan de sector bestuursrecht van de Rechtbank 's-Gravenhage, Postbus 30203, 2500 EH te Den Haag worden verzocht om een voorlopige voorziening te treffen. Bij voornoemde rechtbank kan ook via de digitale weg verzocht worden om een voorlopige voorziening. Dit is mogelijk via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Er dient hiervoor wel beschikt te kunnen worden over een elektronische handtekening (DigiD).